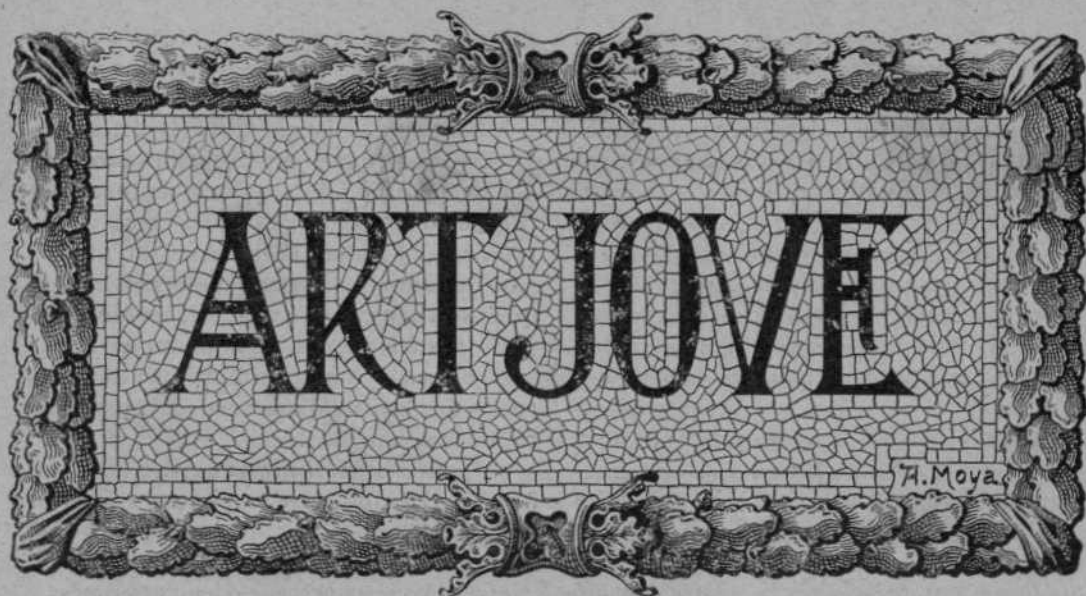

REVISTA QUINZENAL

ARTS * LITERATURA * CIENCIES

Preus de subscripció: trimestre	1 pesseta
Fora de ciutat, trimestre	1'15 »
Número solt, ab folletins	15 cèntims
Número endarrerit, ab folletins	25 »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

ATENEU OBRER DEL DISTRICTE SEGON, Mercaders, 38
ESCOLES DEL DISTRICTE SEGON, Mercaders, 40

SUMARI: D'un llibre d'estètica, per *Joaquim Ruyra*. — A Hermes (poesia), per *Joseph Carner*. — El cimbori de la Catedral de Barcelona, per *Geroni Martorell*. — Escola d'Arts y Oficis del Districte Sisè, per *F. Jové y Vergés*. — A una egregia estrangera (poesia), per *Eugeni Ors*. — Solidaritat, per *Joseph Riera*. — La neu y el sol (poesia), per *Maria Antonia Salvà*. — En la mort de l'Ibsen, per *Alfons Maseras*. — Els fadrins de Sant Boy (cançó popular), per *Irene d'Arteaga y Santos*. — Heterogenis, per *Complexe*. — Un exemple, per *Sara Llorens y Carreras*. — Visió, per *Joseph Martí y Sabat*. — Rectificació. — Crònica d'art, per *A. Moya Carulla*. — Avis. — Anuncis.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

«Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria», Monjuïc de Sant Pere, 12, pral.
Llibreria «L'Avenç», Ronda Universitat, 20, y en la Redacció y Administració de la nostra Revista.

D'UN LLIBRE D'ESTETICA

Si estudiem el sentiment estètic en el moment de la sensació, ens trobarem desseguida ab una observació que està en la consciència popular. De les sensacions visuals y auditives se'n pot predicar immediatament sa bellesa, mentres que de les gustals, olfatives y tàctils, no. Tot hom, a la vista d'un paisatge o al sentir una cançó, pot respectivament exclamar: «Quin paisatge més

hermós! Quina cançó més bella!» En cambi repugnaria al bon sentit del llenguatge que algú digués que era hermós el gust d'unes perdis guisades o d'una fruita; que era bella o lletja una olor o el palp d'alguna cosa. Aquestes sensacions ens agraden o ens desagraden; però, en el moment d'experimentar-les, no'ns donen impressió de bellesa. Si no fos aixís, el llenguatge no repugnaria de predicar-les belles.

Doncs bé: ¿quina diferencia hi ha entre

les sensacions visuals y auditives y les altres? Indubtablement tots els òrguens, al rebre la sensació adequada, són afectats per ella. Tot-hom sab que'ls sons li arriben per les orelles, la llum pels ulls, les olors pel nas, etc. Senyal de que sentim quelcom en aquests òrguens. Y, no obstant, en la manera d'afectar-se'ls sentits visual y auditiu hi ha una diferencia gran respecte a la manera d'afectar-se'ls demés. Quan assaborim alguna cosa experimentem una sensació agradable o desagradable en l'òrguen gustal, en la llengua y el paladar; no podem percebre sense subordinar la percepció a la sensació orgànica localisada. Y lo mateix passa ab les sensacions olfatives y tàctils: les sentim fortament localisades al nas o a la pell, determinant allí un goldiment o un dolor orgànic, dels quals no pot prescindir la nostra atenció perceptiva. Ben diferent es lo que succeeix ab la vista y ab l'audició. Es veritat que l'òrguen s'es afectat y que tenim consciència de que es ell y no un altre; però en condicions generals no sentim localisat en ell cap goldiment ni cap dolor, o, al menys, aquests pler y dolor són tant somorts y vagarosos, que difícilment arribem a donar-nos-en compte. La sensació s'efectua d'una manera tal, que, al percebre-la, pot la nostra atenció prescindir de l'òrguen perifèric que l'ha recullida y trasmesa; se verifica immediatament, inconscientment, un treball psicològic en virtut del qual l'objecte de percepció queda separat de l'òrguen sensitiu. Veyem un paisatge, no en l'ull, sinó a fóra. Sentim els sons, no en l'orella, sinó en l'exterior. L'ànima salta per sobre'l sentit orgànic, en prescindir y l'oblida, y en aquestes condicions fruïeix de la bellesa estètica. Si aquestes condicions manquen, es a dir, si'l pler o dolor orgànic s'intensifica de manera que la nostra atenció no puga passar-lo per alt, quedem inhibits pera la fruïció artística. Aixís ens succeeix, per exemple, quan mirem el sol alt, de fit a fit; quan contemplem certs reixats que'ns fan mal a la vista; quan sentim certes notes estridents, que determinen un reflexe extràvic dolorós en la nostra pell y els nostres nervis dentals; quan, després d'haver estat exposats a una llum molestosa, els ulls se troben en una claror dolça, y sentim en ells un gran consol, un gran

descans, en tant que'ns adonem d'aquest pler orgànic. Si's pogués donar una música tal que rebomboregés en el conducte auditiu, qualsevol artista la trobaria detestable.

En cambi, quan les percepcions procedeixen del palp, l'olfat y el gust, se'ns donen deslligades d'interès orgànic, en el record: són totes aptes pera la bellesa. Aixís ho prova'l parer unànim dels poetes de tots els temps, que'ns parlen en llurs versos de les olors dels jardins y dels boscos, de la pudor dels cadavres, de la suavitat de certes carns y de certes robes, de l'aspra d'una roca, del gust de les begudes y viandes...

Aquestes observacions ens porten a induhir dos principis, que sometrem a ulterior comprovació:

- 1.ª El pler estètic neix de la percepció.
- 2.ª Aquesta percepció ha d'esser atesa y ha de preponderar francament sobre les sensacions orgàniques.

De la còpula entre'ls nostres sentits y la realitat exterior se genera una concepció misteriosa, en la qual quelcom d'aquella realitat pren estat anímic en nosaltres. El pler d'aquesta concepció augusta es el pler estètic. El goig o dolor dels sentits en la còpula generadora no sols no hi té res que veure, sinó que la seva preponderancia impossibilita aquell plaer maternal.

La sensació y la percepció van tant íntimament lligades que, encara que aquesta pot reproduir-se sense la concomitancia d'aquella, may deixa de despertar en els sentits cert reflexe adequat. Les imatges olfatives aporten al nas una vagarosa impressió sensorial; les tàctils la duen a la pell; les gustals, a la boca, y les visuals y auditives, als ulls y a les orelles respectivament, ab tendència a l'exteriorisació. Hi han descripcions que'ns fan sentir en certa manera la fresca del matí, la calor estival, la sensació de suavitat de les coses polides... etc. Però noteu que totes aquestes sensacions reflexes són com una ombra de les directes y sempre lleus en comparança de la percepció que les ha despertades. Si fossin fortes fins al punt de que la nostra atenció no pogués prescindir-ne, per l'efecte estètic s'equipararien a les directes. En aquest cas les gustals, tàctils y olfatives ens impedirien la percepció de la bellesa; però, les visuals y auditives, no.

Un halucinat que sent per tot arreu una olor determinada no'n gaudeix cap plaer estètic, mentres que un que pateix halucinació visual pot en ella gaudir aquell plaer. Citaré un cas, que m'es personal. Després d'una malaltia que'm deixà molt dèbil, un matí, al despertar-me, vaig veure una munió de figuretes que formiguejaven pel meu llit. Eren figuretes humanes, petites com follets, llampantes, vestides ab faldaments curtes, coraces y elms de plata, cinyells encibellats y menudes sandalies brodades. Pujaven damunt del meu genoll alsinat y, assegudes, s'esmunyien desde allí pels caients del cobrellit com aquell qui davalla montanyes russes. Que vives eren! Com pernejaven mitg enclotrades en els plecs de les robes! N'hi havien que feyen capgirells, y sa faldamenta's capdellava còmicament, deixant al descobert llurs botarudes anques de color de rosa. A voltes venien a encabellar-se en algun dels meus dits y reyen y'm miraven ab uns ulls brillants com gotetes d'argentviu. Segons com jo posava les parpelles, la visió s'esborrava, apareguent-se'm la realitat solitaria; però'm bastava posar-les de certa manera pera que les fantasmets gracioses tornessin a poblar el meu llit. Certament no'ntenc pas en què consisteixen aquestes halucinacions, però sé per experiència que són estètiques, y com no crec que cap percepció pugui donar una sensació derivada més viva en l'ordre visual, per això les cito com exemple de persistència de la bellesa en aquesta mena de reflexes.

En estat de salut el reflexe sensorial adequat, que acompanya les percepcions, no impossibilita may la preponderancia d'aquestes, per l'intensitat de les quals se gradua; però hi han percepcions que, per nexus preestablerts entre elles y certes funcions de la vida animal, determinen en nosaltres violents reflexes extràvics. En aquest cas el sentiment de la bellesa s'impossibilita.

Així succeeix ab les percepcions de les coses anomenades repugnants, les quals determinen un moviment de repulsió en el nostre ventrell. Basta sols veure o imaginar certs objectes pera que s'experimenti aquest moviment reflexe. El genial novelista Zola se complau a voltes en descriure-ns objectes

d'aquesta mena, extremant-ne tant la pintura que no hi ha lector, per sà y robust que sia, que no'n senti repugnancia estomacal. Aquestes pintures no són pas estètiques, perquè determinen un estat orgànic dolorós, del qual la nostra atenció no pot prescindir. Invoco la vostra observació sobre aquest punt. Jo us declaro convençudament que a mi no m'han pas may proporcionat la pura fruició artística, ans bé m'han inspirat una repulsió que m'hauria fet llençar el llibre, si certa curiositat malsana no m'hagués esperonat a llegir-lo. Y advertíxi-s que no só pas escrupulós; no participo pas de l'idea d'aquell clàssic castellà que trobava que «la palabra pelo deslucía unos versos». Es més: crec que quan el diví Homer ens descriu a Polifemus embriagat, vomitant el vi a grans onades, tot rotant, rotant, no traspassa'ls límits de l'art. Però si ve un Zolay, pera descriure-ns aquest vòmit, ens parla del seu color, dels gromolls que fa, etc., etc., bé serà prou que no'ns arribi a marejar. En les imatges l'artista ha de procedir segons els seus coneixements de l'humanitat pera la qual produeix, y si creu que poden determinar preponderant reflexe orgànic ha de proscriure-les per inestètiques. Més, com els motius que determinen reflexe repugnant són en gran part deguts a l'educació, la bona crítica, al judicar les obres, haurà de tenir molt en compte l'època de llur aparició. De totes maneres, pera ser rebut en totes les èpoques y pobles (y aquesta ha d'esser l'aparició de l'artista) valdrà més que en aquesta mena de percepcions se pequi per meticulositat que per atreviment.

En virtut del nostre principi són també inestètiques les percepcions de naturalesa eròtica. Un pintor posseït d'inspiració's posa a treballar. Sia'l seu model una dòna, valdament estigui nua. Pera ell, mentres treballa inspiradament, aquell model no té sexe: no es dòna: es color, es forma, es expressió, es gracia, es elegancia, es esveltesa. En això ve que ell para ment en la diferencia de sexe y sent un reflexe carnal... Adéu-siau, camins de l'art!... Ja estem en presencia d'un vivíssim interès orgànic, ja l'emoció estètica es esborrada. En la preponderancia de la percepció estètica o de la sensual hi han els

seus graus. Indubtablement certes nuses de l'escola italiana, que'ns ocasionen una vagarosa carícia de la carn, conserven preponderancia de percepció estètica. Però es més francament estètica la Venus de Milo, que ab tota la seva nuesa no produeix el més mínim reflexe orgànic. Un s'encanta davant d'aquelles formes femenines, plenes de juvenesa y de salut. Allí no hi ha res amagat. La dòna us mostra les seves gracies més secretes, y, no obstant, resteu orgànicament tranquils, com si no fossiu més que ànima. Lo eròtic y lo estètic s'exclueixen mutualment. Tots els metges saben que una de les causes d'impotencia temporal y relativa pot ser deguda a la bellesa de la dòna. Y's comprèn molt bé: mentres s'està fruint de l'emoció estètica no s'està en aptitud pera exercitar les funcions de l'instint. Una poesia eròtica es una aberració, un contra-sentit. Sé que la llatinitat ens ha llegades algunes obres d'aquest genre escrites per poetes de mèrit. Mes, ja poden ser els seus versos tant ben fets com se vulga, ja poden ser tant originals y intensos com se puga desitjar les seves imatges: en quant arriben a obtenir l'efecte eròtic que s'han proposat els autors, la bellesa s'es inhibida de llur procediment. Si sent l'eroticisme, no hi ha ja qui's recordi de la mètrica de llurs versos, de l'originalitat de llurs conceptes, ni de cap de llurs mèrits artístics. Han cridada la bestia, y la bestia no pot gaudir el seu art desde un punt de vista anímic.

En resum: no hi ha percepció sense reflexe sensorial, y aquest creix en proporció de l'intensitat d'aquella, mentres la percepció prepondera, com passa sempre en estat de salut ab les derivacions sensorials adequades: conserva la seva aptesa estètica. Quan prepondera la sensació derivada, com esdevé en el cas de despertar-se en nosaltres un viu apetit o repulsió brutal, el sentiment de la bellesa s'inhibeix.

Ara'ns manca estudiar l'efecte del reflexe sensorial procedent de l'emoció estètica, no de la percepció. Y aquesta diferenciació es importantíssima.

Tots estem dotats de l'instint d'imitació: ens-e sentim inclinats a riure, si veyem que un altre riu; a plorar, si veyem que un altre plora. Quan aquest instint s'exagera pot

arribar a la mania impulsiva. Se contenen casos de mares que, per haver vist llençar un farcell, han rebutat per terra ab un impuls inevitable el filllet que portaven al braç. Doncs bé: figureu-vos un impuls d'aquesta mena: que's posa a plorar perquè veu una cara que plora. Aquest home no sent res estètic, no experimenta cap emoció: es una màquina; el seu plor es un reflexe automàtic procedent de la percepció. El seu cas es igual que'l d'un vedell que, a la vista d'una bona establada, sent les ansies de la gana y's posa a babaiejar abundantment. Ben diferent es el cas d'un home, que, en presencia d'una imatge de la Dolorosa, per exemple, després d'imaginar el drama del Calvari, s'enterneix y esclata en llàgrimes. Aquí'l plor ha vingut després de l'emoció estètica y a conseqüència de la mateixa.

Entès això, compendreu que'l plor o qualsevulga altre reflexe orgànic y automàtic que procedeix de la percepció, pot debilitar-la fins al punt d'impossibilitar l'emoció estètica; mentres que si procedeix d'aquesta mateixa emoció, no pot impedir-la pel sol fet de ser-li consegüent, però pot influenciar-la d'aquella hora en avant. Y això es lo que succeeix. Els reflexes involuntaris, procedents de l'emoció, no solen aparèixer sinó quan aquesta arriba a un alt grau d'intensitat y marquen el límit d'aquesta intensitat en l'ordre estètic.

Els estetes clàssics, ab un bon sentit que no sé com alabar, recomanaven que lo patètic fos momentani, que no's prolongués. Y, efectivament, les primeres llàgrimes marquen l'intensitat de la nostra tendresa y de les nostres percepcions; però, si seguim plorant, el pler orgànic debilita les percepcions subsegüents. No cregueu que sien grans artistes els que provoquen repetidament un sentimentalisme plorant: les orgies del plor tenen massa d'orgàniques pera no distreure'ns de la fruïció anímica de la bellesa. Els literats de més mèrit fan plorar rares vegades, y, si no, llegiu, pera comprovar-ho, a Homer, Dante, Virgili, Shakespeare, Sòfocles, Goethe, etc. Mireu: jo vaig llegir una obra de Lamartine, *El Picapedrer de Saint-Pont*, la qual va fer-me vessar tantes llàgrimes que m'arribaren a escaldar els ulls. Doncs bé: d'aquella

obra no'n conservo gairebé cap recort. Ab el flux de les llàgrimes va escolar-se tota l'impressió, y molt debilitades devien resultar les percepcions que'm produhia, quan no han deixat rastre en el meu cervell. En cambi el *Julieta y Romeu*, d'en Shakespeare no'm feu vessar sinó una sola llàgrima en el moment en que l'orgullós Capulet, trencat el cor, exclama: «Ah! Sento la campana que crida'ls meus cabells blancs a la tomba». Y, veyeu?, les paraules que m'arrenquaven aquella llàgrima no se m'han oblidat may més.

Una altra confirmació de la nostra regla ens la proporciona l'emoció de lo sublim. Y entengueu que aquí no tracto d'explicar les condicions de lo sublim, com no he explicat tampoc les de lo patètic. No entenc més que la relació entre aquests sentiments reconegudament estètics y els reflexes orgànics que determinen. No obstant, insinuaré que lo sublim sembla consistir subjectivament en un conjunt de percepcions de tal intensitat y grandesa, que l'atenció, aquest ahi llador dels fenòmens anímics, ja sadolla, no pot arribar a abraçar-les y ens ho indica ab una sobre-percepció de cosa inabastable, d'infinít perceptiu. Y a l'arribar an aquest punt, ja després que l'emoció estètica assolí el seu grau màxim, apareix el reflexe orgànic: una lleu esgarri fança. Sembla que l'ànima s'es sublimada, s'es feta més gran pera abraçar la vastestat de les percepcions estètiques, y que traspua pels poros del nostre cos, determinant-hi'l fred d'una volatilització. Aquest fred esborronador, aquesta esgarri fança, aquest reflexe, a l'ensem que senyalen que hem arribat a lo sublim, marquen el límit de la nostra emoció artística. D'aquella hora en avant es inútil insistir en donar-nos més percepcions de la mateixa naturalesa: o'ns causaran poc efecte, o'ns portaran a violents reflexes inestètics y no's lograrà tampoc el fi de la bellesa.

En la fosca y soletat de la nit, desvetllat de sobte, m'ha esdevingut a voltes una intuició fonda de la mort, una sobre-percepció inabastable de la mort; y he sentit una emoció que no's pot explicar y l'esgarri fança de lo sublim. Més, si després he volgut meditar-hi, m'he trobat ab que ja no sentia la mort com abans y que la meua insistència,

lluny d'augmentar l'efecte, el debilitava. Y entengueu que, en art, d'aquesta debilitació se n'ha de fugir, perquè esboira'ls antecedents.

Ara us posaré un exemple d'excés de sobre-excitació orgànica:

Sens dubte l'escena en que Esquil ens presenta al parricida Orestes en el temple atormentat per les furies es d'una sublimitat tràgica y ho devia resultar en grau superlatiu pera'ls grecs ben equilibrats que'n presenciaren la representació. Però si es cert, com diu César Cantú, que alguns del públic se sobre-excitaren orgànicament més enllà de la lleu esgarri fança que sol donar lo sublim, y en tanta manera que les dones en gesta se vegeren sorpreses pels dolors del part, hem de declarar que pera aquestes persones l'obra traspassava'ls límits de lo estètic. La vivesa de la percepció rebuda havia d'esser en gran part destruïda per l'horror orgànic. Aquella gent havien assolit l'impressió de lo sublim, però, havent-la traspassada, no'n podien conservar aquell record durador y seré que deixa l'obra purament artística, sinó un record barrejat ab quelcom de repulsió orgànica.

El terror tràgic es un aspecte de lo sublim, una por augusta en la que's percebeix l'amenaça d'un poder inabastable: el destí entre'ls grecs, la providència entre'ls cristians, la fatalitat entre'ls naturalistes. Si l'idea perceptiva d'aquest poder ens domina més que la por que'l mateix ens inspira, arribem a la lleu esgarri fança de lo sublim; si la por prepondera, l'instint de conservació ve a amparar-se del camp de les nostres percepcions, esbojarrant-les y determinant reflexes violents inestètics.

Heus-aquí, en lo que toca a l'emoció de la bellesa, explicades les impossibilitats y limitacions d'ordre perifèric.

JOAQUIM RUYRA

A HÈRMES

Hermes discret y vigilant, qui creues sense remor les soletats nocturnes, ton caduceu, oh fill de Maia, pobla de lleu frescor l'inexplorat silenci, el cel obscur d'estrelles misterioses

l'aire en repòs d'insòlites cauteles.
 Es ta missió l'anar versant pels aires
 inquietuts molt fines, vagarosos
 pressentiments, angoixes indecises,
 il·lusions qui apenes s'entreveuen,
 començaments molt tenues de desitjos
 qui poc a poc els homes subtilisin
 y que llur part incorporal deixondin
 y els facin plens de lleugeresa y gràcia.
 Oh l'inventor, oh el missatger, oh el destre,
 l'amic de tots, l'etern imaginari,
 com vas fendint incessantment les ombres!
 Hermes, oh déu del refinat insomni,
 tu qui has polit nostres rudeses bàrbares,
 tos peus alats ràpidament s'allunyen,
 fent en la nit un ventijol finíssim.

JOSEPH CARNER

EL CIMBORI DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

PARLEM-NE. El «Círcol Artístic de Sant Lluç» va plantejar el problema; l'Associació d'Arquitectes, en junta general, ha tractat d'un incident de la qüestió; altres associacions s'han ocupat o pensen fixar-s'hi. Bé's mereix l'assumpte l'atenció pública.

Se tracta de la construcció del cimbori, que apar que li manca, a la Seu de Barcelona; se tracta d'afegir an aquest meravellós edifici l'element més important de la seva aparença externa.

Té molts aimadors la Seu barcelonina; els entesos en art senten per ella entusiasta adoració. Es, doncs, natural que a l'anar-hi a fer obres d'importància siga discutit el projecte que hi ha'l propòsit de realisar, y es ben explicable que una corporació com el «Círcol Artístic de Sant Lluç» manifesti públicament la seva disconformitat respecte l'execució de dit projecte. Es tant hermosa la Catedral de Barcelona, que es cosa ben difícil acabar-la dignament.

Dos projectes posa en comparació'l «Círcol Artístic de Sant Lluç»: l'un es l'aprobat pel Cabilde Catedral y per l'Academia de Sant Ferran: es el que s'anava a fer. L'altre, l'execució del qual proposa'l Círcol en lloc del primer, forma part d'un treball presentat al concurs obert quan D. Manel Gi-

rona va oferir-se a pagar la fatxada de la Catedral.

Petita, de senzilla composició, calada a faisó de les de Burgos y d'Oviedo, es l'agulla del primer. Fascinador, d'elegants y grandioses proporcions, ric, suntuosíssim, inspirat en les catedrals franceses y germàniques es el segon. Un presupost determinat, fixo, va limitar, sens dubte, la composició de l'un; descuit complet de les qüestions econòmiques va haver-hi al projectar l'altre. ¿Qui no alabarà l'opinió del «Círcol de Sant Lluç» quan, partint del principi de que s'ha de fer necessàriament un dels dos cimboris, y a la vista de la superior bellesa d'aquest últim, proposa la seva execució?

Més, ab tot, malgrat les essencials diferències que presenten abdós projectes, hi ha entre ells un punt de parentiu: el d'esser gòtics.

Y aquest punt sí que entenem que mereix esser discutit. ¿Per què — preguntem nosaltres — ha d'esser gòtic el cimbori que avuy se faci a la Catedral de Barcelona? No es ja hora de que triomfin noves idees estètiques en l'acabament dels antics edificis?

Som en el segle XX. Per què hem de voler parlar ab el llenguatge artístic de sis segles enrera?

Ja ho sabem que lo que acabem de dir serà titllat per molts d'heretgia; ja ho sabem que les idees estètiques dominants són ben diferents de les que han dictat els paràgrafs anteriors; més també tenim el convenciment d'esser escoltats ab goig per alguns y la seguretat de veure en un avenir ben proper el predomini de la nova estètica.

«Oh l'unitat de l'estil!», sento veus que diuen. Voleu cosa més sagrada? El cimbori de la Catedral de Barcelona no pot esser sinó gòtic.

Quantes y quantes tristes coses s'han fet guiats per aquests principis! Obres fredes, encarqueres, rígides, sense vida, es lo natural que surtin. Endevinar els misteris d'un art mort, emmotllar-lo a l'esperit modern, no es pas cosa possible.

Veniu ab mi a la Catedral de Tarragona. La nau es romànica, ab robustes columnes encastades als pilars, ab capitells d'entrellaçats. Se va acabar a fins del XIII. Y la

portada es gòtica, d'un gòtic ben definit, tal com el feyen en el temps en que s'executà la fatxada. Hi ha escultures esprimatxades, calats y ogives. Y ens ensenya més encara la Catedral tarragonina: ens mostra que una capella del Renaixement, obra esplèndida feta ab marbres roigs y blancs, no hi deslliga en aquell lloc; ens ensenya que un altar major gòtic afilligranadíssim d'alabastre y talla, hi escau ben bé en la nau romànica; ens ensenya que un claustre romànic ab influències aràbigues pot esser una bella cosa.

Se'n surt molt agradat de la Catedral de Tarragona. A ningú li fa mal d'ulls aquella barreja d'estils. Al contrari, sorprèn l'harmonia ab que's troben agermanats, la riquesa, la vida d'aquell sublim conjunt.

Y aquest cas no es excepcional: es l'habitual, el corrent en l'història de l'art. A Sant Nazari, de Carcassona, se troba en ensopegat maridatge un absis gòtic ab una nau romànica. A Espanya trobem molts exemples de gòtic combinat ab el plateresc, com a Sant Marc de Leon, a Salamanca y a Toledo.

Podriem citar, si convingués, centenars, milers d'exemples.

Y res demostra tant l'equivocació de procediments, que haurien ja d'haver desaparegut, com els resultats ab ells obtinguts. Ab tot y pretendre fer un cimbori que per les seves formes fos tal com l'haurien construït a l'Edat Mitjana, podem assegurar que res d'això s'ha lograt. Les agulles trepadas són completament exòtiques en l'arquitectura gòtica catalana. Al costat de les macises y pesantes masses dels campanars de nostra Seu, haurien fet antigament un cimbori per l'estil.

Tal se'ns presenten el cimbori de Vallbona de les Monges y el de Poblet. Cap d'ells ha acabat may ab agulles calades, sinó ab cobertes de suaus pendants. A Girona hi ha un campanar acabat en punxa: es el de Sant Feliu. Doncs bé: aquesta agulla no es trepada, sinó del tot plena.

A tot arreu donen els mateixos resultats aquests procediments. Fa pocs anys, a Florencia, van obrir un concurs pera la construcció de la fatxada de l'iglesia de Sant

Llorenç, obra de Brunelleschi. Cinquanta quatre arquitectes, ab setanta cinc projectes, varen concorre-hi. Cap va trobar una solució acceptable. Se tractava de construir una gran fatxada en l'estil de Brunelleschi, y aquest no n'havia feta cap. Els arquitectes moderns sols tenien com a font d'estudi la fatxada de la capella Pazzi, que es més aviat un pòrtic que una fatxada, y les fatxades laterals de la mateixa iglesia de Sant Llorenç. La primera sols els oferia hermosos detalls, però cap composició de conjunt, y les darreres, formes molt senzilles, ab les que sols podia lograr-se una composició de gran pobresa. Tots els projectes presentats se fundaven en aquests elements, y, apesar del gran talent, del gust refinat, de molts dels arquitectes que varen anar al concurs, els treballs presentats no eren més que hàbils exercicis arqueològics, mancats de grandiositat y del valor propi de les concepcions originals.

A Florencia no varen trobar lo que may ha existit, lo que may coneixerem: la fatxada que Brunelleschi hauria imaginat. Vana pretensió serà la nostra si volem fer-li a la Seu un cimbori com l'haurien traçat a l'Edat Mitjana.

La Barcelona del segle XX ha de deixar marcat el segell de la seva personalitat en el nou cimbori de la Catedral. La generació present ha de mostrar a l'avenir l'obra ingenua dels seus arquitectes y no una freda imitació d'estil.

Anys enrera se comprèn que volguessin fer una fatxada gòtica. Aleshores no havien fet res encara entre nosaltres, ab tendència moderna, un Oliveras, un Gallissà, ni altres arquitectes catalans d'avuy, les obres dels quals són garantia de que no s'ha de fer un cimbori gòtic pera fer un bell cimbori. Aleshores no's tenia coneixement d'un Albrich, d'un Víctor Horta, d'un Scott Baillic, que a Austria, Bèlgica y Inglaterra són els capitosts de notables escoles d'arquitectura moderna.

El Cabildo Catedral, d'acord ab la familia Girona, ha d'esser el primer interessat en l'estudi seriós d'aquesta qüestió.

Com han de fer-ho?

Quan en el segle XV, al pendre possessió de la Seu de Girona'l bisbe Dalmau

de Mur va trobar interrompuda l'obra, per la discussió de si la continuarien ab una nau o ab les tres ab que era començada, va trobar-se en un cas ben semblant an el que avuy tenim plantejat a Barcelona. Què més féu el bisbe? Consultar gent escient en la materia. Va enviar a cercar dotze arquitectes dels més afamats de Catalunya y regions vehines, els que feyen els grans edificis, catedrals, iglesies, hospitals. Després d'haverlos ben escoltat, ell y una comissió del Cabilde varen fallar.

Dirà'l Cabilde de Barcelona que ja ha fet quelcom semblant an això; que ha consultat l'Academia de Sant Ferran. Respectem tant com se vulga aquesta academia; però diu en un llibre un ilustre arquitecte madrileny que a Espanya hi ha dos grans escoles d'arquitectura: «la catalana y la que no es catalana». No'ns poden entendre, no ens poden judicar, els qui pensen en qüestions artístiques d'una manera ben diferent de nosaltres. El plet de la construcció del cimbori de la Catedral de Barcelona s'ha de fallar en darrera instancia per gent catalana.

Cal serenitat, grandesa d'esperit, reconèixer que la qüestió es d'alta transcendencia pera'l bon nom artístic de nostra generació.

Cal discutir desapassionadament, allunyant tot personalisme. Més no ha d'esser la temença de que així no sigui lo que'ns privi d'estudiar el problema; perquè, en mitg de tot, això serà un accident de la qüestió, purificat per l'hermós fi de la batalla. Perquè, ¿no es una bonica cosa que, per motius purament artístics, els homes discuteixin acaloradament, que arribin a apassionar-se, que fins se diguin improperis?

GERONI MARTORELL

Escola d'Arts y Oficis del Districte Sisè

TINDRAN també al Districte Sisè, desde'l curs vinent, una Escola nocturna de Arts y Oficis, ab que s'augmentaran les ensenyances de dia que igualment s'hi estableixen. Ab aquestes escoles nocturnes serà possible a molts adquirir profitosos coneixements,

ben convenient si's té en compte la condició en que's troba bona part de la població barcelonina, dedicada essencialment als oficis manuals.

Seran aquestes un complement de les escoles de dia, ara y sempre necessari. Quan poguem veure realitat l'ideal social y alhora pedagògic de que rebin els noys *tota* la bona educació que necessiten pera fer-se dignes instruments de l'organisme social, ja allavors convindria completar l'ensenyança dels noys que surten de l'escola ab la que rebesen en lliçons al vespre. No n'hi ha prou ab que'l noy vagi, encara que siguin cinc o sis anys, a l'escola, pera fer bons ciutadans.

Ha de ser-hi a la nit, en el moment que deixi d'anar-hi de dia. L'oblit d'això en molts fa que restin estèrils als esforços realitzats pera llur educació. Que es així, descurant l'educació de l'edat adulta, com s'enfosqueixen els coneixements adquirits de petits, se torcen les bones inclinacions en una edat, la més crítica de la vida, en que es convenient més que may marcar ben dreturer el camí que ha de fer-los homes aptes y dignes pera la vida.

Les escoles nocturnes són necessaries sempre: per elles se fa possible perfeccionar y completar l'educació rebuda als primers anys. Més en les circumstancies d'ara, a Catalunya, el seu funcionament es, més que necessari, indispensable.

Avuy són molts els noys que ab prou feines saben lo que es una escola. Ja no parlo dels que s'hi arroceguen sense profit, dels que'l temps passat a l'escola ha sigut poc menys que perdut pera ells. Com podran trobar-lo aquests noys, aquests homes de demà, aquell camí dreturer de la vida digna, dejuns de tota educació?

Les escoles de dia on s'hi dóna aquesta profitosa, ja no són fetes pera ells. No'ls ho permet la seva edat avançada, ni'ls medis, en molts, de que disposen.

Per això es de tanta conveniencia fomentar les escoles de nits tant o més que les de dies, ateses les urgents necessitats d'avuy. Es del tot impossible, ara, donar an aquestes escoles nocturnes aquella orientació pedagògica que en altres circumstancies seria de necessitat empènyer; però, trayent-ne tot el partit possible, s'han d'establir forces es-

coles on rebin els coneixements més indispensables y els principis més convenients d'educació els que fins d'això tant essencial n'estiguin mancats.

Els benemèrits patricis que han organitzat les Escoles del Districte Sisè n'estan ben convençuts de la necessitat d'establir escoles de nits pera adultes. Y no seran solament pera suplir en lo possible les deficiències abans senyalades: serviran també pera completar l'ensenyança en l'especialitat de les arts y els oficis, de tanta conveniència pera la nostra classe treballadora. Encara que no s'ha fixat l'organització definitiva d'aquesta escola nocturna, el seny dels encarregats de portar a bon terme la noble tasca fa creure que serà aquesta de debò profitosa y que's veuran ateses les necessitats particulars del districte on funcionarà la nova escola.

Cregueu-ho. Ademés dels bons companys dels quals vaig parlar l'altre dia, treballen febosament pera dur a la pràctica'l projecte'ls digníssims regidors del districte senyors Roca y Cardellach, y aquests benemèrits patricis que tant bé compleixen els bons propòsits que d'ells vaig escoltar en vigílies d'empenyada lluita en aquell pis del carrer de Muntaner que tants records de patriòtica emoció guarda d'aquells dies; hi porten el seu concurs valiosíssim en Damià Mateu, en Cardona, en Castelltort, en... Quan acabaria? Al Districte Sisè s'hi han aplegat, pot dir-se, tots els que, penetrats de l'importància y necessitat de fer educació, saben també donar a llur voluntat, que'l compliment del dever impulsa, l'empenta formidable que fa realisables les empreses que semblen més difícils.

F. JOVÉ Y VERGÈS

A UNA EGREGIA EXTRANGERA

Damisela fina,
gentil figulina,
meitat florentina,
meitat parisina.

Cada vespre, al veure-us,
m'enamoro un xic.

Quan després hi penso,
jo mateix me'n ric.

Me'n ric jo mateix
d'emportar-me així...
Passa la nit lenta
i no puc dormir.

A la matinada
me llevo tranquil.
La fada del viure
descapdella'l fil.

Va descapdellant...
Quan la nit s'atança
me sobta'l calfred
d'una esgarripança

com si vingués l'ombra
d'algun somni antic...
Y llavors recordo
que us estimo un xic.

damisela fina,
gentil figulina,
meitat florentina,
meitat parisina.

EUGENI ORS

SOLIDARITAT¹

GLOSA

La Pasqua de la llibertat! Espectacle hermos, ideal, la llibertat dels pobles! Perquè quan les gents s'uneixen formant un sol cos, es que per damunt d'elles s'escampa'l sublim dalè que halena'l viure, que parla d'amor y bondat per tot lo que'ns envolta, y allavors es quan les cares rialleres pressenten els jorns feliços que han d'esdevindre pera'l poble que aixeca'ls ulls y obre sos llavis assedegats de justícia, sentint renàixer la nova vida; la sang s'enardeix; y clamen ab tota la seva força l'amenaçadora paraula: «Llibertat! Volem la llibertat!».

Poble d'hermosa historia, aixeca-t y camina! Emmiralla-t en el passat y demana lo

1) No ressenyem la festa perquè'ls nostres llegendors n'estaran al corrent pels rotatius. ART JOVE ha sigut representat a les festes de l'Homenatge. ART JOVE s'ha adherit a la manifestació del despertar d'un poble.

que es teu, ben teu, que, si tu no'n tens l'usdefruit, no vol dir que tu hakis renunciat a ser senyor de lo teu. Desperta'ls germans que dormen, abranda'ls el pit, infiltra'ls la nova sava. Ay de l'enemic quan veu un poble que s'aixeca alhora! El gran poeta ho digué: «Si: avuy la d'ells; demà, la nostra». Més la nostra no serà una festa de conquesta, de dominació: serà una festa de pau, de germanor, d'abnegació heroica y generosa, que'ns farà acoblar sota una ampla bandera ab els que fins avuy ens han combatut.

Vaig veure l'onada de gent escampada dessota aquells raigs de sol que feyen lluhir l'hermosa barretina; vaig veure com el ventijol lleugerament feya voleyar les banderes, aquelles banderes que segles enrra, en aquells mateixos llocs, queyen ab sos defensors clavats de bales...

Bells indicis! Sublims promeses! Més no cal adormir-nos en la satisfacció del nostre èxit: cal treballar immediatament pera realisar la transcendencia de la Solidaritat. La nostra Festa es estada un començament. La Pasqua de la llibertat es aurora de lluita, y ay! quan comença la lluita damunt les flors que enjoiellen els arcs triomfals d'un poble que celebra la gran Pasqua de la llibertat.

Bastant hi ha de podrit en aquelles terres...
Y ¿voleu dir, hostes que haveu vingut a les nostres terres, voleu dir que sabreu fer-lo revivre'l vostre poble? Ho dubto; més, si després de treballar sincerament, no ho logreu, veniu ab nosaltres, expatrieu-vos, y junts constituïm el nou poble, perquè en la nostra historia havem girat un full, y pera escriure'l tenim les flors y el llorer de la pau y la gloria. Es qüestió de triar, més volem que, *si avuy la d'ells, demà la nostra.*

Visca la llibertat!

JOSEPH RIERA

LA NEU Y EL SOL

Impressió.

L'hivern domina, lo dia es breu
y estan les serres blanques de neu.
La neu blanqueja damunt l'atzur
alta y serena, com tot lo pur.

La neu tremola d'intim consol;
la neu, tant freda, pensa en el sol.

Y el sol s'en puja cada matí,
y el sol se cansa de fer camí,
y el sol aminva sa resplendor
perquè's recorda d'una blancor,
y encara acursa lo camí breu...
Y el sol medita: pensa en la neu.

Y el sol l'esguarda, ja moridor,
ab una ullada tota d'amor.
Y la neu blanca de sentiment,
guaita, vermella, lo sol ponent.
Regna un silenci sense respir,
alt, inefable, com un sospir.

La neu apaga sa vermellor:
a la mar fonda lo sol s'en baixa,
y dins la calma de l'hora-baixa
s'hi fon el rastre d'aquella amor.

MARIA ANTONIA SALVÀ

EN LA MORT DE L'IBSEN

L'Ibsen era molt vell; la seva llarga existència, una de les més plenes, més sobries y més profitoses, s'ha acabat llànguidament en les brumoses terres de la patria escandinava. Y a l'omplir-se de dol la vella nació septentrional, se n'omple Europa, se n'omple'l món; perquè l'Ibsen ha sigut un home que ha pertanyut més a l'humanitat entera que a la seva patria. El seu talent, el seu gran amor, han sigut universals; la seva gloria, en vida seva, ha estat per damunt de les fronteres, y de totes les llengües del món ha sentit alabances.

Més l'Ibsen era poc sensible a les alabances. A l'entorn seu una llegenda de fredor, d'impassibilitat, voleiava; en la majestat de la seva venerable figura hi havia una atmosfera d'antipatia. Sí, d'antipatia. Per què? No sé perquè al costat de la veneració més gran, del més gran respecte, de la més excelsa admiració, unia aquest home singular aquesta atmosfera d'antipatia. Uns ho atribueixen a la soperbia; altres, al caràcter adust—diuen—de que estava posseït; altres, a que l'Ibsen era poc amic d'amics; tenia horror a la gloria, an aquesta gloria perso-

nal y an aquesta veneració aparatosa ab que s'escarneix als genis. Ell en tenia consciència d'aquest escarni.

Tota atenció, tot elogi, el mortificava. Verdaderament ha d'esser dolorós sofrir les impertinències pels adolorats. Y com l'Ibsen era tant sincer, com la seva raó no li permetia autodeificar-se sobre la deificació que d'ell feien, vet-aquí d'on ve aquesta llegenda del seu mal humor, del seu desdeny, de l'antipatia ab que han volgut envoltar la seva figura d'apòstol de l'individualisme.

Però, més que un apòstol, l'Ibsen n'ha sigut un evangelista. Repasseu-lo, apreneu-lo de cor el seu evangeli. L'ha predicat desde'l teatre pera ensenyança de tots. La seva tasca es de les més genuïnes y representatives que han produït els temps moderns.

L'estudi profund que de l'ànima humana y de les passions humanes féu en la seva aprofitada vida, no siga pas en va. Ell ens ha traçat un camí, ens ha senyalat els obstacles, ens ha previst les caigudes; si hem flaquejat, ell, impassible, ens ha sabut dir que no teniem remei; si les nostres forces han sostingut l'equilibri, ell ens ha assegurat que'ns salvaríem. Ha indagat les causes recòndites dels nostres vicis y ha sigut imparable en les nostres faltes. No hi vulgueu pas veure desamor en tot això. Sols fent-nos evident la caiguda sabrem demà preveure-la y evitar-la. En la seva obra immensa hi ha tota una filosofia; ont hi ha filosofia hi ha amor.

Y corresponent an aquest amor, estimem-lo també nosaltres a l'Ibsen, al gran Ibsen. Llegint en els seus llibres, y escoltant les ensenyances del seu teatre, aprenguem a llegir en el llibre de la vida, l'únic ont ell begué tota la seva ciència portentosa. Seguim les seves petjades, siguem deixebles seus, pensant en aquella gran serenitat, en aquella impassibilitat de Mestre que tenia pera emprendre'l camí de la raó y de la justícia.

ALFONS MASERAS

ELS FADRINS DE SANT BOY

(Variant inèdita recollida a Barcelona)

Els fa-drins de Sant Boy

mol-ta fat-xen-da'n gas - ten, Si n'hi ha - vi - a

uu que'n gas-ta més que'ls al-tres. La - ra -

ray! Si la ma-re ho vo-li - a, jo ray!

Els fadrins de Sant Boy
molta fatxenda'n gasten.
Si n'hi havia un
que'n gasta més que'ls altres.
Lararay!
Si la mare ho volia,
jo ray!

Se n'ha comprat un ram:
tres duros d'or costava;
se l'en posa al berret.
Carré amunt se n'anava.

En sent-ne a mitg carrer
n'aixeca'ls ulls enlaire:
te la veu al balcó
sola que's pentinava.

La pinteta n'es d'or,
l'escarpidor de plata.
S'en puja escala amunt
com si'n fos de la casa.

Li dóna'l Déu-vos-guard.
Ella no li tornava.
—Ja que no'm das l'amor,
dóna m una abraçada.

—Xò sí que no ho faré,
que'n fóra castigada;
castigada de Déu,
del pare y de la mare,
també dels meus germans,
y d'un oncle que es frare.

IRENE D'ARTEAGA y SANTOS

TUDIEU!

¡Que descansats varen quedar els benèvols espectadors d'aquella ciutat del regne de València quan els llegiren una oració a les palmeres! Benhíts arbres que us enlaireu en els sorrells d'or, mirant la terra, mirant la mar: fins ara no ha sortit el glosaire que ha entonat un cant a vostres ombrejantes fulles! Segurament que la remor de la complanta no va enternir-les, y les pobres palmeres restaren immòbils, esperant les belles canturies del ventjol pera gronxar les dolçament, perquè la prosa de la prosa en elles no hi pot res. Vaia, vaia! Quina oració! Segurament que'ls nens y nenes de la ciutat valenciana l'apendràn de memoria.

Y aquell telegrama que'l Governador va rebre saludant a la ciutat de Barcelona, hostatge y casal de l'acaudalat fabricant, que hermós y que poetic! Tots els literats somri-gueren al llegir-lo. Maquiarèlica rialleta! Y reus-aquí com se fan els genis, aixís com a viat-jants propagant l'especific... Qui sab si vindrà dia que'l poble seguirà la rialleta dels literats catalans, la rialleta que dedicaren planyents als bons y benèvols habitants de la ciutat valenciana!

EN JOAQUIM BIOSCA

Heu vist la darrera exposició d'aquest jove? Es la nota justa de la naturalesa. En ella hi ha'l sentiment de l'art escampat arreu d'aquell ombrejat ideal, l'expressió poètica d'uns ulls que veuen lo que'ls del burgeset no pot capir, l'expressió viva de l'home que vol obrir-se camí revelant-se ab personalitat propia. No cau en l'amanerament, fugit sortosa-

ment d'aquells cromets que campegen infestant els panys de paret de nostres exposicions.

Y en Biosca ha triomfat, y en Biosca no ha escoltat la crítica del trust, de crítics que perdonen la vida ab la gazetilleta de rúbri-ca. Y aixís fan els homes: podrà tardar el llorer de la gloria, més vindrà... Sinó que ara per ara triomfa'l cop de bombo y plate-rets ab l'abarragament de formes, unida ab la falsa veritat y negació de l'ideal.

COMPLEXE

UN EXEMPLE¹

UNA vegada hi havia una mare que mal-criava'l seu fill. Mai'l renyava: l'en-contrari.

Ell's 'via 'costumat a 'gafar baletes dels seus companys. Un dia li va portar un rodets de fil d'un' àtre casa. Un àtre dia va 'gafar una peça de roba... Dòs, ella, re! May renyà'l!

Va venir que'n sent gran's va tornar més dolent, es clar, y robava tot lo que li venia, y feya tant mal com podia. Fins que un dia 'l van 'gafar; y, 'gafat que va ser, 'l van sentenciar a mort.

Vet-aquí qu'ell, abans de morir, va de-manar que'l deixessin enraonar ab la seva mare. Y con la té al costat, allà davant de tot-hom, s'hi acosta com per di-li una cosa a l'aureia y li venta mossegada y diu:

— Mala mare! Si'm maten, vós en teniu la culpa.

COTEIG

Boeci, en el llibre *Escolastica disciplina*, refereix aquest exemple al fill de Lucrecia, ab la diferencia de que es del pare y no de la mare de qui's queixa'l sentenciat, y a qui dóna la mossegada al nas y no pas a l'orella, ab pretext de fer-li 'l darrer petó. (V. Casti-

¹) Tret del volum I de la Biblioteca Folk-lòrica Catalana, titulat *Exemples Morals*, petit recull que està ja en premsa.

Els exemples citats són transcrits de viva veu, tal com enraonava la velleta que'ls va contar (de Sant Pau d'Ordal), precisament pera fixar el llenguatge comarcal, particularitats fonètiques y vicis de pronunciació.

gos e documentos del rey Don Sancho, cap. I, plana 90, vol. LI de la *Biblioteca de Autores Españoles* d'en Rivadeneira.)

Exacte an aquest, però sense citar el nom del personatge, se troba també en *El libro de los exemplos* (Ex. CCLXXIII), calcat gaire bé sobre l'anomenada *Disciplina clericabis*, del Rabbi Mosch Sephardi d'Oscà, convertit al cristianisme en 1106 baix el nom de Pere Alfons.

En Valeri Màxim, en son llibre III, capítol III, núm. 3, parla del filòsof Zenon (altres autors diuen que es Zenon d'Elea), qui al punt d'anar-lo a matar per ordre del tirà de l'illa de Lipari, en Nearch, va dir an aquest que havia de revelar-li un secret. Creient el tirà que li declararia 'ls còmplices en la conspiració que havia trametat en contra d'ell, el va deixar acostar. Ja apropat en Zenon, va clavar les dents a l'orella d'en Nearch y li va arrancar, quedant així venjat.

Eximpli quant de mal sen segueix al fill con lo pare nol castiga en la fadrinesa, segons ques recompta en lo libre de Dono Timorís.

CORRIGERE debet pater filium, prelatos subditos.

Un hom havia un fill, e nodria-lo molt delicadament, e nol castigava, per que sauea a furtar algunes coses poques. E no castigant-lo lo pare, auéa a furtar grans coses, per la qual cosa se sdeuench quel fill fon pres e sentenciat a penjar. E així con lo leuauen a la mort demanà que li fessen venir son pare. Quant lo pare li fo deuant, lo fill li demanà perdó molt humilment, e lo pare li perdonà. «Pare, — dix lo fill, — plàcieus que en senyal de comiat quem besets.» E lo pare, acostant la sua bocha a la del fill, lo fill, ab les dents, leuà-li lo nas. Les gents que allí eren tengueren-ho a cruel cosa; e tots a una començaren a mal dir e a desonrar lo fill. E lo fill los respòs: «Verament encara volguera hauer fet mes de mon pare que no li he fet, car ell es ocasió de aquesta mia mort, que nom castigà stant infant quant jo començava a furtar les coses poques.

(Ex. CLXXXV del *Recull de Eximplis e miracles, gestes e faules e altres ligendes ordenades per A. B. C.*, per en M. Aguiló.)

SARA LLORENS Y CARRERAS

VISIÓ

QUANTES vegades ens trobem desencoratjats, reclosos dintre un profundíssim abatiment ocasionat per sofriments y engunies de l'esperit inquiet y vagarós! Allavors, quasi maquinalment, sortim de la gran ciutat que'ns empresona, que'ns talla 'ls horitzons amples, infinits, y anem al camp, a comunicar-nos espiritualment ab la santa naturalesa. Caminem sense direcció fixa, concentrats en nosaltres mateixos; l'espectacle august que'ns rodeja, tot ell ple de color, tot ell sobreixint vida, respirant alegria, no es prou pera sacudir el nostre pensament y el nostre cor de l'aplanament, de la letargia dolorosa en que's troben, dels abims foscos, pels quals silenciosament vaguen.

Però, de sobte, allà lluny, se sent una melodia, suau y fresca com l'aire primaveral que la porta, y a la qual li fan d'hermós acompanyament les misterioses remors del bosc que amorosament vesteix y engalana la nua montanya. Instintivament, y com si fossim cridats ab incompreensible llenguatge d'algun ser fantàstic, ens aturem, com pera escoltar lo que'ns diu aquell avís ple d'idealitat, què'ns respon aquella veu amiga que es l'única que ha sentit nostres queixes, que es la sola que sembla compendre'ns, o potser que es la sola que comprenem.

Tot nostre ser recull y guarda ab fruició cada nota que'ns arriba, perduda entre l'immensitat de l'espai, fent-nos aixamplar suauement nostre pit, que's reposa bellament en calma harmonia. Creyem allavors entaular un amorós diàlec entre aquelles notes y nostres sinceríssims sospirs de repòs.

A l'últim ha emmudit ja aquella màgica Veu que'ns captivava ab tant forta dolcesa; al mateix temps han desaparegut també 'ls darrers raigs del sol, deixant la terra envolta en aquella mitja claror, dins aquell mímbe tant poètic per sa vaguetat somniadora, tornant-hi a regnar un misteriós y solemniat silenci, com si's concentrés en un sant reculliment pera meditar l'himne que ha de cantar a l'aparèixer altra vegada'l sol, besant-la ab sos raigs plens de llum y de vida.

Allavors tornem cap a l'ardenta y tumultuosa ciutat, portant a dintre'l record d'aquelles notes, d'aquella música que'ns ha descobert un món ple de misteris y de profundes revelacions, que'ns ha parlat un llenguatge per medi del qual l'ànima's coneix a sí mateixa y, veyent-se immortal, vol remontar atrevidament cap a les infinides y lluminoses regions de l'ideal, pera contemplar les beatífiques y clares figures dels déus plens de juvenesa perdurable.

JOSEPH MARTÍ Y SABAT

RECTIFICACIÓ

ELS caixistes, atormentats per les presses diabòliques del jove poeta M. R. Ferrà, qui havia d'enviar a Mallorca'l Discurs de Mossèn Costa (que ells componien) *aquella mateixa tarda*, sentint sens treva'l continuu y frisós: — *Homo, fè via!* — incorregueren en qualques erros que ara anotarem.

Sols corregint-los en el text del Discurs Presidencial d'en Costa podran creure-s nostres llegidors en possessió de l'obra llegítima y completa del gran poeta català.

En el paragraf segon s'ha de llegir: «Aquí hi ha qualque cosa més: hi ha'l solemni reconeixement, là fe de vida d'una llengua, d'un geni que la corrent dels segles semblava eliminar: el geni de la família catalana».

En el paragraf tercer, on diu, «inapresos cantors», s'ha de llegir «inapresos cantars».

Entre'l paragraf quart y quint cal posar-hi aquest: «Y realment, senyors, poques llengues hi haurà qui de tant alt honor sien caigudes dins tal abatament com la nostra, desdenyada y vilipesa, no sols dels extranys, sinó també dels propis mateixos qui pretenien de refinats y de doctes. Què no s'ha dit contra aquesta llengua? L'han calificada d'incivil y grollera, d'incapaç pera expressar tota elevació y cultura, com si la baixa rudesia li fos connatural y no conseqüència necessaria de la servil condició qui la rebaixava y l'envia. ¿Quin altre idioma posat en la mateixa condició no s'es deformat y envilit més, fins a convertir-se en patuès corrupte? Ah! La nostra llengua, ni sols en mig de son major abatament, ha perdut may el caràcter expressiu de sa originaria noblesa, per més que ja captant, empobrida, apeçaçava ab drap foraster els esqueixos de sa propria vestidura. Y mireu-la avuy, tot just alliberada de la miseria y de l'afronta per l'esforç y l'enginy de fills seus generosos, com rumbeja ab natural elegancia, no sols les recobrades joyes de pubilla pagesa, sinó també les senyorivols pompes de gran dama, caminant segura y no gens encongada, així ab el tràgic coturn com ab el rossegall majestuós de l'epopeya. Es un fet que ja no es possible negar ni contradir: no hi

ha esfera literaria aon la nostra llengua ja no abasti».

CRONICA D'ART

PINTURA

LLIGA REGIONALISTA

Magnífica ha sigut l'exposició que ab motiu de les festes de la Solidaritat Catalana, y pera obsequiar als senadors y diputats que han vingut a visitar-nos, ha organitzat l'entitat «Lliga Regionalista».

Hem dit magnífica, y podem afegir que de molt temps an aquesta part no n'havíem vist cap altra de tanta importancia com aquesta, tant pel nombre d'obres exposades com per la valua de les firmes que en ella figuren.

Pintures, escultures, dibuixos y llibres, disposats ab el millor gust, omplen l'espaiós lloc social de dita entitat catalana.

No acabariem mai la present crònica a haver d'admirar una per una les moltes belleses que en dita exposició s'enclouen. En el saló d'actes, en el saló roig, en el rosa y en els altres de l'exposició, hem vist obres dels artistes senyors Gual, Graner, Mas y Fontdevila, Triadó, Brull, Ros y Güell, Baixeras, Feliu de Lemus, Baixas, Utrillo, Casas, Cusachs, Buxareu, Urgellés, Cusi, Marquès, Urgell, Galwey, Raurich, Anglada, Barrau, Gomez, Junyent, Nonell, Rusiñol, Monserrat, Oslé, Riquer, Arnau, Xiró, Clarassó, Tamburini, Masriera, Casas de Valls, Padilla, Apeles Mestres, J. Llimona, Talarn, Matilla, Llaberia, F. Mestres, Vayreda, Vancells y molts altres que sentim no recordar; llibres magnífics, mobles artístics de l'Omar y joyes d'en Cabot.

Hem de felicitar coralment, tant als que han organitzat aquesta exposició com als artistes que hi han contribuït, així com també al Sr. Güell y Bacigalupi, que ha cedit alguns mobles artístics que fan *pendant* ab les teles del pintor català del segle XVIII conegut pel Vigatà, y que adornen el saló de recepcions de la Lliga en la present exposició.

A. MOYA CARULLA

AVÍS

Fem avinent als nostres subscriptors que, a fi de regular la marxa trimestral de la nostra revista, y per motiu d'haver sortit en el mes de Desembre de l'any passat, anant d'aquesta manera avançada d'un mes a la partió dels quatre trimestres que té l'any, el proper mes de Juny el cobrarem sol, ab l'import d'un ral, y d'aquesta manera serà més fàcil l'organització donada a la nostra Administració.

Tip. «L'Avenç», Rohda de l'Universitat, 20, Barcelona

LA SALUT DELS NENS

S'OBTE USANT ELS

Granulinos Serra

A BASE DE LACTE-FOSFAT DE CALÇ QUÍMICAMENT PUR

Els **Granulinos Serra**, per la seva elaboració, constitueixen un dels millors reconstituyents de l'infantesa, y, per sa confecció y forma de confits, que'ls dóna l'aspecte d'una llepolia, els nens mateixos els demanen ab veritable afany.

DESPATX:

PELAYO, 9. = BARCELONA

Biblioteca Popular de "L'Avenç"

ACABA DE SORTIR EL VOLUM 55

DIALEGS IMAGINARIS, per J. Puig y Ferrer

Aquesta biblioteca conté obres de literatura, ciències, arts, sociologia, història, filosofia, teatre, etc., etc., originals dels millors escriptors catalans y estrangers.

Cada volum, de més de 100 planes, am coberta a dugues tintes, **50 CENTIMS**

De venda en totes les llibreries y kioscos

Celler Catalá y Bar de Cervesa, de J. CAMPANÁ

BONS VINS DE TAULA Y RANCIS * Depòsit de la tant acreditada Cervesa E. PETRY

Se serveix a domicili'l VI y la CERVESA (aquesta a preus de fàbrica)

En el bar se fan XOPS y DOBLES de CERVESA, y tant sols hi ha GASEOSA com a refrescant

PREUS DEL DETALL

USUAL	{ Xop 10 cèntims	PILSEN	{ Xop 15 cèntims	GASEOSA a 15 cèntims
	Doble 20 "		Doble 25 "	

Carrer de la CORRIBIA, 23 (davant de les escales de la Seu)

ANEMIA,

clorosis, esllanguiment, pobresa de sang, desarreglos periòdics, palpitations nervioses, desvaneixements, debilitat per l'excés de treball mental, agotament per perdues humorals, se curen aviat ab la

Hemoglobina Líquida Dr. Grau

Demani-s en les farmacies. - Depòsit: Grau y Bufill, Campo Sagrado, 24

FIGUERAS

TAPIOQUES Y PURÉS

SUPERIORS

A TOTS ELS EXTRANJERS

Màquines NAUMANN pera cosir * Bicicletes NAUMANN sens rival

MÀQUINES RECTILÍNEES pera fer mitja y TRICOTOSES pera la fabricació de gèneros de punt. — Venda d'agulles y accessoris de tota mena. — Preus sens competència, al comptat y a plaços.

— Carrer d'Escudellers, 5, 7 y 9. — BARCELONA —

FERNÁNDEZ Y CARBONELL

PROVEIDORS DE LA CASA REIAL

Rambla de Canaletes, 1. — BARCELONA

MATERIAL PERA FOTOGRAFIA

MONOPOLI EXCLUSIU DE L'IMMILLORABLE

Paper celoidina mate Satrap

DE L'IMPORTANTÍSSIMA CASA SCHERING, DE BERLÍN

DEPOSITARIS de tot lo que produeixen les cases:

GOERZ.	de Berlin	EASTMAN	de París
ZEISS	de Jena	POULENC	de París
GAUMONT	de París	AGFA	de Berlin
RICHARD.	de París	LUMIÈRE	de Lyon

Etc., etc.

Papers al carbó, senzill y doble transport

Carbó velours Artigue y a la goma bicromatada Hôcheimer

SUCURSAL-LABORATORI A MONTSERRAT